

А. А. Налимова, ассист.
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко г. Киев

ЖАНРОВАЯ ПАРАДИГМА СОВРЕМЕННОЙ КОРЕЙСКОЙ МАЛОЙ ПРОЗЫ

Анализируется современная корейская малая проза, а именно синхронический и диахронический аспекты ее развития. Рассмотрены содержательно-тематическое наполнение и особенности жанровой парадигмы.

Ключевые слова: современная корейская литература, малая проза, жанровая специфика, новелла, рассказ.

A. O. Nalimova, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

GENRE PARADIGM OF MODERN KOREAN SHORT FICTION

An attempt was made to analyze genre specific features of Korean short fiction with the focus on synchronic and diachronic aspects of short prose development. The thematic content and genre paradigm features were examined.

Keywords: modern Korean literature, short fiction, genre specific features, short story.

УДК 821.161.2-1.09 ЖАДАН С.

С. Г. Павленко, студ.
Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПОЄДНАННЯ ПОЕТИКИ ШАНСОНУ ІЗ БІБЛІЙНОЮ ПОЕТИКОЮ У ЗБІРЦІ СЕРГІЯ ЖАДАНА "ВОГНЕПАЛЬНІ Й НОЖОВІ"

Присвячено аналізу поєднання біблійної поезики з поезикою шансону у збірці С. Жадана "Вогнепальні й ножові". На прикладі різних семантичних пластів тексту розкрито особливості комбінювання старозавітних і кримінальних елементів, поезики високого й низького. Окрему увагу звернено на образ ліричного героя-маргінала, який репрезентує повернення до Старого Заповіту з метою захисту любові у сучасному суспільстві.

Ключові слова: біблійна поезика, поезика шансону, маргінал, кличка, високе, низьке, святе, гріховне.

"Вогнепальні й ножові" С. Жадана – це восьма поетична збірка автора, видана 2012 року, яка уже своєю назвою вказує на те, що це не просто поезії, а поезії-рани. Вона демонструє оригінальне поєднання біблійної поезики із поезикою шансону. Як

зазначає сам автор, "це збірник біблійних та кримінальних балад" [9], синтез святості й злочину, сакрального та профанного, який робить ліричних героїв незламними та непереможними, "як і має бути з героями псалмів та вестернів" [9].

С. Жадан – постать в українській літературі яскрава і досліджувана. Але попри те, що О. Коцарев [7], О. Шаф [10], Є. Бадін [1], Я. Голобородько [4] та інші літературознавці уже розглядали ті чи інші аспекти творчості поета, поєднання поезики шансону із біблійною поезикою не було детально проаналізовано, що й обумовлює **актуальність** нашої теми.

Предмет дослідження – особливості поезики збірки С. Жадана "Вогнепальні й ножові". **Об'єкт** – поезії С. Жадана. **Мета** статті – розглянути поєднання семантично протилежних поезик. **Новизна** роботи полягає в аналізі різних семантичних пластів поезій, інтерпретації взаємодії низького й високого у тексті.

Збірка "Вогнепальні й ножові" яскраво зображує кримінальний світ, низову культуру, що дає підстави говорити про звернення автора до поезики шансону. "Російський шансон, блатняк – це радянський музичний жанр, що оспівує звичаї та побут злочинного середовища; те ж, що й "блатні пісні" [12]. В радянські часи блатні пісні були офіційно забороненими, знаходились у "культурному підпіллі" [12], проте розпад СРСР сприяє виходу цього пласта культури із підпілля та набуттю широкої популярності.

Згідно з "Енциклопедією шансону" характерними ознаками блатної пісні є сюжетність, тісний зв'язок з конкретними життєвими ситуаціями, емоціями, переживаннями представників кримінального світу, примітивна мелодійність та аранжування, використання стилістики розмовної мови у віршах з її зворотами й жаргонізмами, а також непоставлені академічно й часто неспівочі голоси "людей з народу" [12]. Шансон репрезентує приховану сторону особистості злочинця, розкриває страждання героїв, тяжкі життєві випробування, що служать поясненням та оправданням їхніх злочинів.

Тюремна поезика представляє свого романтичного героя-магрінала, що протистоїть натовпу, намагається подолати прірву між людиною і системою, найбільшим ворогом людства. Те саме спостерігаємо і в С. Жадана (вірш "Засуджений, але непе-

реможений"). Для подолання цієї прірви, фатуму, лихої долі, потрібне втручання когось сильнішого за маленьку людину, завдяки чому відбувається міфологізація "братви", сили, могутності гурту. "Братва" – це зменшена модель суспільства, де панують власні закони та ієрархія. Її сила криється в єдності, адже поняття "покривання" й "кришування" своїх відіграє головну роль у побудові банди, що функціонує як велика родина. Особистість, цінність власного життя відходить на задній план, головним є захист своїх ближніх та досягнення спільних цілей. Саме тому, коли ліричного героя Малого випускають на волю, всі його "колеги" урочисто забирають звільненого із тюрми: *"Аби не думав, що ми забули про нього за нашими війнами, / аби знав, що ми пам'ятали його..."* [5, с. 10]. Для них поняття честі (хоча й трансформоване) стоїть на першому місці. Це культура закритого типу, що репрезентує кримінальний, маргінальний світ, субкультуру тюрем й таборів.

Характерною ознакою шансону є використання псевдонімів, кличок і прізвиськ, пов'язаних з тематикою та настроєм жанру. Наприклад, згадаймо псевдоніми таких російських виконавців, як Володимир Ворон, Маршал, назви музичних груп "Лісоповал", "Амністія", "Бутирка". С. Жадан, зображаючи життя кримінального дна, також послуговується красномовними прізвиськами для ліричних героїв. Здобуття прізвиська – це своєрідна ініціація, входження у потаємний світ, стирання минулого, подвійна номінація, яка по-новому висвітлює кожного з героїв.

Прізвисько "Малий" розкриває шлях ліричного героя по ієрархічних сходах кримінального світу. Адже Малий – це зверхнє звертання до меншого за рангом, того, хто завжди напихваті, а також вияв покровительства, оскільки малими називають завжди слабших, тих, хто ще потребує захисту. Проте Малий переростає самого себе, здобуває авторитет та силу й очолює кримінальну банду. Також, враховуючи поєднання тюремної та біблійної поетики, антропонім Малий можна інтерпретувати як появу малого немовляти, Спасителя, що поведе за собою маси: *"Його будуть слухати звірі, птахи і вужі"* [5, с. 8].

У шансоні заголовок, як і бренд, відіграє роль індикатора. Наприклад, назви пісень "В бігах", "Кріпись, братва", "Волиночка",

"Тюремний надзирач" та ін. [3]. Назва збірки "Вогнепальні й ножові" також апелює до семантичного поля кримінального дна: перестрілок, сутичок, ран, кримінальних розподілів влади. Перший розділ "Опій" відсилає читача до наркотичного забуття, руйнує межі між дозволеним і недозволеним та дарує справжню свободу.

С. Гардзоніо, дослідник шансону, зазначає про вузькі межі жаргонно-мовної фактури текстів, повторюваність їх образно-сюжетного розвитку [3]. Низова культура представлена специфічною лексикою, що допомагає краще виразити емоції, виконати експресивну функцію, зокрема, тюремним сленгом: *брат, бос, волина (пістолет), роба*, та обценною лексикою. У С. Жадана маємо численні приклади подібної лексики, наприклад: "*Бос, ну шо за діла?*" [5, с. 16], "*Ми усіх порвемо*" [5, с. 16], "*...ї підведе під мінтовські волини всіх?*" [5, с. 16], або ж: "*Шють чорному робу на виріст*" [5, с. 32] чи "*Хто та сука, яка мене закладе?*" [5, с. 16].

Центральним просторово-часовим протиставленням у шансоні є опозиція дому та місця позбавлення волі. Ліричний герой збірки "Вогнепальні й ножові" пробує у тюрмі так довго, що не лише змінилася Конституція, а й: "*І всі його жінки народили й пустили корені. / Його адвокат перебрався до Штатів*" [5, с. 10]. З одного боку, родина, жінки, діти, рідне місто, дім, з другого – чужина, неволя, тюрма: "*Сидів в одиночній, сидів у загальній, з арабами*" [5, с. 10]. Ліричному героєві вистачає сили волі й здоров'я пережити тюрму і вийти на волю ще сильнішим, загартованішим. С. Жадан розпочинає свою розповідь із народження Малого, а потім одразу переходить до його звільнення. Він ігнорує роки його дитинства, підліткового віку, особистісного становлення. Відбувається містифікація і міфологізація Малого, автор проводить паралель між "білими плямами" в дитинстві Ісуса та героя своєї збірки. Адже для шансону також притаманне поєднання релігійної тематики із патріотично-православними мотивами. Наприклад, у пісні М. Круга "Кольщик" ліричний герой просить наколотися куполи, в С. Жадана Малий також має наколку церковних бань, що свідчить про його приналежність до авторитетів кримінального світу.

Інша улюблена тема у шансоні – це звернення до свого кримінального минулого, осмислення вчинених злочинів. Автор демонструє у ретроспективній формі ряд злочинів Малого, включно із найтяжчими – убивствами: *"Я вивозив теплих банкірів у приміські ліси./ Купував губернаторів і продавав голоси"* [5, с. 20], або ж: *"Я палив кооператорів у вісімдесятих / і в дев'яностих бомбив фірмачів"* [5, с. 20]. Проте в ліричного героя немає докорів сумління, прагнення виправити помилки минулого, він це сприймає радше як неминучі життєві випробування, цінний досвід. Малий не відчуває своєї вини, оскільки чинив правильно: *"Сварився з адміністрацією і займався самоосвітою"* [5, с. 10], або ж: *"Я ніде не вчився політекономії, / і сам нікого не вчив"* [5, с. 20]. Самоосвіта відображає прагнення пізнання світу, розуміння того, що є щось більше за злочин і кару. Ліричний герой "сам нікого не вчив" [5, с. 20], що свідчить про повагу особистого простору інших людей, право на власну помилку та вибір. Малий не вважає себе представником злих сил, навпаки – усі його вчинки були спрямовані проти тих, хто є, на думку ліричного героя, справжньою небезпекою для суспільства: продажних банкірів, фірмачів, підкупних губернаторів. Тобто автор розкриває людяність бандита, його благі наміри, виправдовує кримінальне минуле через спогади героя, що є невід'ємною ознакою поезики шансону.

Ліричний герой поєднує в собі гріховність і святість. Він презентує сучасного Месію. Народження спасителя означається не появою зорі на небі, а тим, що *"всі дороги й стежки / нині світяться в темряві"* [5, с. 7]. Сьогоднішнє суспільство уже не здатне підняти голову й "прочитати" зорі, воно приречене жити в темряві. У Євангелії від Матвія троє волхвів дізнаються про народження немовляти по зорі, проте в поезії С. Жадана валка волхвів трансформується у валку із трьох позашляховиків, що іде крізь туман й оточення військових. Густий дим, піхотні полки, похмурі бійці, анаша, калаші, жінки з військовими ліхтарями – ось світ, у якому народжується довгождане немовля. Час людини небесної, яка живе згідно з рухом небесних світил, минув, настав час людини земної, яка замінила віру на цивілізацію, і лише прихід спасителя може щось змінити.

У поезії, як і в Біблії, Месія має дві природи: людську та божественну. Перша проявляється в умінні відчувати людське горе, біль та злість: *"в ньому буде наша печаль і наша злість больова"* [5, с. 8], друга – у божественній любові: *"йому стане любові, щоби завжди стерегти / перехоплені нами колони та вантажі / контрольовані нами долини, висоти, мости"* [5, с. 8].

На протипагу золоту, ладану та смирні, які дарують троє мудреців немовляті в Євангелії від Матвія, зображено зброю: *"і поклав до ліжка заводський ТТ"* [5, с. 9]. Зброя вказує на потребу захисту, образ Малого більше відповідає образу Старозавітного Бога, гаслом якого було "Перелом за перелом, око за око, зуб за зуб". Автор виступає проти сумирності й прийняття несправедливості: *"І коли вдарить тебе хто у праву щоку твою, підстав йому й другу"* [Мт.5:39], – він обирає шлях боротьби, в надії, що автомат допоможе відстояти правду й істинну віру.

Автор обіграє історію входу Господнього в Єрусалим. У вірші "Малий сидів так довго, що змінилася Конституція" ліричний герой, *"пійманий, але не скорений"* [5, с. 10], відсидівши разом *"з пророками й прокаженими, / з буйними та просвітленими"* [5, с. 10], виходить на свободу, де його радісно вітає народ: *"Славимо його у місті, що тримається вірою нашою. / Стелімо дорогу йому пальмовим листям і своєю одежею"* [5, с. 12]. Поезія інтертекстуально пов'язана із Євангелієм від Матвія: "Народ же, якого було багато, простеляв свою одіж по дорозі, а інші зрізували з дерев гілки і розкладали по дорозі" [Мт.21:8].

У вірші "Вони сіли за стіл, накритий для всіх..." сюжет апелює до Таємної вечері. Урочистість моменту відображена в тому, що учасники вечері вимикають телефони, скидають шкірянки, відправляють охорону (найвищий прояв інтимності й духовної єдності для сучасного світу), залишаючись у колі найближчих. Це не аскети-пророки, а, швидше, бунтівники-пірати, кримінальні авторитети: *"Молоді й веселі, неголені й злі, / вони правлять світ, як я їх учив"* [5, с. 16], що п'ють токайські вина та ямайський ром, розділяючи між собою владу. Іуда постає в образі нервового "братка", поміченого рубцем на щоці, який *"паленим джином запивав кокаїн"* [5, с. 16]. Шрам виділяє його

серед інших, з одного боку, він вказує на хоробрість і відвагу, з іншого, – це символ зради у тексті.

Автор осмислює питання сенсу людського життя: *"Бо нічого не зміниться, і тільки трава / буде кожного року інакше рости"* [5, с. 17]. Ці рядки суголосні із рядками з "Книги Еклезіястової": *"..марнота марнот – геть усе марнота"* [Екл.1:2], *"Немає нічого нового під сонцем"* [Екл.2:9]. Ліричний герой, який народився *"ще за совка"* [5, с. 20], на власному досвіді переконався у тлінності ідеалів, адже на його очах поставала і руйнувалася могутня держава, змінювалися конституції, возвеличувалися і перетворювалися в прах комуністичні ідеали, він був свідком народження нової генерації, *"дітей лібералізму, вершників без голови"* [5, с. 20], але результат був завжди однаковий – смерть: *"нам із вами лежати в одній землі"* [5, с. 21]. Тому всі поділи, соціальні класи, спроби розмежування, на думку автора, є безглуздими: *"Немає жодних невірних і жодних святих, / немає жодних праведних і жодних простих"* [5, с. 21], а: *"є лише наше сонце, вмерзле поміж снігів"* та: *"Є лише наша подяка, як вигадка від Творця"* [5, с. 21]. Незмінними є Сонце і Творець. Сонце, як архетипний символ вогню, уособлює життя, радощі буття, очищення [6, с. 81]. Це також основний біблійний символ, первісна фігура, що символізує вічну натуру, або Бога. Проте сонце, вмерзле поміж снігів, не здатне дарувати тепло, свідчить про порушення рівноваги у світобудові. Людське гріхопадіння призводить до руйнації балансу: *"Час не змінюється, змінюємося ми"* [5, с. 21], тому й повторюється сюжет біблійний сюжет приходу Месії з метою очистити від гріхів Землю.

Отже С. Жадан поєднує біблійну поетику із поетикою шансону, щоб розкрити всі складнощі балансування на межі гріха і святості в сучасному світі, змусити замислитися над тим, що є злочин: дія чи бездіяльність. Відбувається підняття маргіналів, які насправді є мучениками, жертвами системи: *"Ця влада посилює в мені любов до холодної зброї"* [5, с. 28]. Головний герой Малий очолює рух боротьби, руйнує і створює, убиває і захищає, ведучи за собою грішників у пошуках спасіння. Він – Месія ХХІ століття, який не підставляє другу шоку, не віддає плаща, а захищає його до останнього подиху. Зброя, розподіли влади,

злочини – це повернення до Старого Заповіту, де рушіями людського життя є сила і страх покари. Адже до Нового Заповіту людство ще не доросло, Бога-любові у сучасному світі не вистає, тому любов та ширість потребують захисту. Тож у збірці "Вогнепальні й ножові" С. Жадана ми бачимо уже не епатажного поета-трикстера, а митця, який відчуває баланс між змістом і формою, замислюється над сенсом людського життя, моделює прихід Спасителя в наш світ, даючи людству другий шанс і вірячи, що воно його таки використає, адже: *"Ще нічого не втрачено. / Ще все можна відіграти. / Ще все залежить від нас, від нашої пам'яті, / від любові всередині нас"* [5, с. 123].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадін Є. Ворожіння на слові. Про поезію Сергія Жадана // Березиль. – Х., 2011. – № 9/10. – С. 34–39.
2. Білоусенко О. Старий Заповіт / О. Білоусенко. – К., 1993. – 160 с.
3. Гардзоніо С. "Русский шансон" между традицией и новаторством: жанр, история, тематика [Електронний ресурс] // Журнальний зал. – Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/nlo/2010/101/ga9.html>; дата звернення: 28.03.2016.
4. Голобородько Я. Ді-джей української прози Сергій Жадан // Слово і час: науково-теоретичний журнал. – К., 2010. – № 10 (598).
5. Жадан С. Вогнепальні й ножові / С. Жадан. – Харків : Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2012. – 157 с.
6. Кононенко В. Символи української мови / В. Кононенко. – Івано-Франківск: "Плай", 1996. – 278 с.
7. Коцарев О. Безнадійна віра і любов Сергія Жадана [Електронний ресурс] // ЛітАкцент. – 2011. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2011/04/08/beznadijni-vira-i-ljubov-serhija-zhadana/>; дата звернення: 28.03.2016.
8. Новий заповіт Господа й Спасителя нашого Ісуса Христа: з додатком псалмів. – К. : "Гедеон", 2005. – 505 с.
9. УНІАН Сергій Жадан презентував свої "Вогнепальні й ножові" [Електронний ресурс] // Українське Незалежне Інформаційне Агенство Новин. – 2012. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/640549-sergiy-jadan-prezentuvav-svoji-vognepalni-y-nojovi.html>; дата звернення: 28.03.2016.
10. Шаф О. Біблійний дискурс у творчості Сергія Жадана: концептуальність та функціональність // Український смисл : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, 2012. – № 1. – С. 267–275.
11. Енциклопедія символів, знаків, емблем / Авт.-сост. общ. ред. В. Андреева, В. Куклев, А. Ровнер. – М. : Мокид-миф, 2000. – 576 с.
12. Енциклопедія шансона [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу: <http://www.russhanson.org/>.

Стаття надійшла до редколегії 18.04.16

С. Павленко, студ.
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

СОЧЕТАНИЕ ПОЭТИКИ ШАНСОНА С БИБЛЕЙСКОЙ ПОЭТИКОЙ В СБОРНИКЕ С. ЖАДАНА "ОГНЕСТРЕЛЬНЫЕ И НОЖЕВЫЕ"

Посвящена анализу сочетания библейской поэтики с поэтикой шансона в сборнике С. Жадана "Огнестрельные и ножевые". На примере различных семантических пластов текста раскрыты особенности комбинирования ветхозаветных и уголовных элементов, поэтики высокого и низкого. Особое внимание обращено на образ лирического героя-маргинала, который представляет возвращение к Ветхому Завету с целью защиты любви в современном обществе.

Ключевые слова: библейская поэтика, поэтика шансона, маргинал, кличка, высокое, низкое, святое, греховное.

S. Pavlenko, Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE COMBINATION OF CHANSON POETICS WITH THE BIBLE POETICS IN THE BOOK OF S. ZHADAN "GUNSHOT AND STAB"

The article deals with the analysis of combination of the Bible poetics with chanson poetics in the book of S. Zhadan "Gunshot and stab". On the example of different semantic layers of the text, it reveals the features of combination of the Old Testament elements and criminal elements, the poetics of the high and the low. The author investigates the features of main character Malyi that represents the return to the Old Testament to protect love in the modern society.

Keywords: Bible poetics, chanson poetics, marginal, alias, sacred, sin.

УДК 821.162.3: 311.6 Л.Фукс

О. П. Палій, канд. філол. наук, доц.
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЛАБИРИНТ МОТИВІВ ЛАДІСЛАВА ФУКСА: РОМАН "ГЕРЦОГИНЯ ТА КУХАРКА"

Здійснено мотивний аналіз останнього роману відомого чеського прозаїка Ладіслава Фукса "Герцогиня та кухарка" (1983). Увагу зосереджено на ризоматичній мотивній структурі постмодерністського тексту, функціонуванні основних і другорядних мотивів, стилістичному та символістичному рівнях оповіді.

Ключові слова: чеський роман, мотивний аналіз, псевдоісторизм, постмодерністська поетика.